

C/ DOCTOR COBERA, 24
08328 ALELLA (BARCELONA)

TEL.: 93 540 64 83
FAX: 93 555 10 40

CORREU@ACTIUM.CAT

Actium®

GESTIÓ DEL PATRIMONI
HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

Intervenció arqueològica Carrer Montserrat, 2, Arc del Teatre, 17

Barcelona,
Barcelonès

Gener 2012

OSCAR CASTRO LÓPEZ
ALELLA, OCTUBRE DE 2011

Memòria

Núm. Exp. DG: 470 K121 NB 2011-1-7772
CODI Servei d'Arqueologia ICUB
084/11

SUMARI

1.	SITUACIÓ.....	3
2.	MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC	3
2.1.	Context històric.....	3
2.2.	Antecedents arqueològics.....	4
3.	MOTIVACIÓ I OBJECTIUS.....	4
4.	FONAMENTS DE DRET	4
5.	TREBALLS REALITZATS.....	5
6.	METODOLOGIA.....	5
7.	RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ.....	5
8.	CONCLUSIONS.....	6

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

ANNEX 4. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

FITXA TÈCNICA

Lloc de la intervenció	Carrer Montserrat, 2, Arc del Teatre, 17
Població i comarca	Barcelona (Barcelonès)
Coordenades UTM	X = 431076, Y = 4581186, Z = 4.36 msnm
Promoció	Comunitat de Propietaris del carrer Montserrat, 2
Execució intervenció	Actium Patrimoni Cultural, SL
Direcció tècnica	Óscar de Castro López
Tipus d'intervenció	Preventiva
Activitat autoritzada	Excavació arqueològica preventiva
Dates autoritzades	Del 3 al 7 d'octubre de 2011
Codi Servei d'Arqueologia ICUB	084/11
Paraules clau	Fossat d'ascensor Raval Resultats negatius
Resum	El control arqueològic dels moviments de terres per a la construcció d'un fossat d'ascensor a la finca del carrer Montserrat número 2 no han permès documentar cap estructura o element d'interès arqueològic.

1. SITUACIÓ

La intervenció es situa a la finca del carrer de Montserrat número 2, Arc del Teatre, 17, a la part baixa del barri del Raval, entre les Drassanes Reials i la Rambla de Santa Mònica.

Les coordenades UTM són:

X = 431076, Y = 4581186, Z = 4.36 msnm

2. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC

Geogràficament el Raval s'emmarca en la part baixa del Pla de Barcelona, unitat morfològica limitada per la Serralada Litoral, la línia costanera i els diversos turons, entre Montjuïc i Montgat, que la ressegueixen. Hi destaquen el dels Ollers, el de les Fàtzies o el Mont Tàber, tots ells engolits d'antuvi per l'urbanisme.

Geològicament, en l'anomenat Pla de Baix hi dominen els materials al·luvials aportats pels corrents marins i per rieres i aigües d'escorrentiu provinents de la serra. En el sector costaner del pla s'hi formaren estanyols i maresmes, entre els quals, l'estany del Cagalell, situat a la part baixa de l'actual Raval.

2.1. Context històric

Diverses troballes testimonien la presència humana, ja des de l'època neolítica, en la zona del barri del Raval com ho mostren les excavacions a Sant Pau del Camp.

A l'època romana, aquest indret es trobava fora de les muralles defensives, però emmarcat dins de l'*ager* de *Barcino*, relativament a prop de l'antiga línia costanera.

A les seves proximitats, s'han documentat restes d'una vil·la romana així com de necròpolis (àrea de Sant Pau del Camp i voltants de l'església de Sant Llätzer), que testimonien l'ocupació contínua d'aquest espai.

A l'època medieval, aquest indret formava part d'una de les àrees d'ampliació de la ciutat, el barri del Raval. Aquest barri que es trobava configurat per tot un conjunt d'horts, de camins i rieres que lentament s'anaren convertint en carrers, essent així la part amb menys densitat de població de la Barcelona medieval.

A partir del segle XIV, Barcelona eixamplà les seves muralles per tal d'incloure-hi el barri del Raval i d'aquesta manera assegurar les expectatives de creixement urbà. La zona s'organitzà a partir de tres grans eixos ja existents: els carrers Hospital, Tallers i Sant Pau. Aquestes expectatives no es varen acomplir, atesa la conjuntura política (Barcelona s'arruïnà amb la guerra contra Joan II), les dificultats econòmiques (el comerç es desplaçava cap a l'Atlàntic) i socials (davallada demogràfica per pestes i epidèmies).

Les frustrades expectatives de creixement del barri van deixar dins de les muralles una gran quantitat de sòl edificable, fet que afectà a la fisonomia d'aquest barri afavorint la instal·lació de diverses institucions religioses, algunes fruit de la Contrarreforma, entre els segles XV i XVII.

A finals del segle XVII es produí un inici d'urbanització, i les indústries començaren a intercalar-se enmig d'horts, convents i cases gremials, coincidint amb la nova realitat industrial, que quedà plenament instaurada entre 1770 i 1840. Les principals indústries instal·lades estaven relacionades amb el tèxtil, petites manufactures i producció de ceràmica.

Ja al segle XVIII, es constata com el creixement del Raval restava condicionat pel desenvolupament de la indústria. Els habitatges sofriren una subdivisió en múltiples habitatges de lloguer per recollir els nombrosos camperols que fugien de la fam del camp (crisi agrícola 1765-1766) cercant en la indústria de Barcelona la prosperitat que la terra no els donava.

A finals del segle XIX, aquest expansió industrial començà a minvar. Aquest fet, juntament amb el malestar existent per les condicions laborals dels obrers, provocà que molts treballadors marxessin a altres zones de la ciutat o als pobles del Pla.

2.2. Antecedents arqueològics

La zona objecte d'intervenció conté nombroses mostres d'ocupació humana des d'època neolítica. Cal destacar doncs, com a antecedents més remarcables les diverses intervencions arqueològiques dutes a terme a l'entorn de l'església de Sant Pau del Camp amb una cronologia des del neolític al bronze.

És significatiu també, donada la proximitat, les darreres intervencions a les Drassanes Reials que han posat de manifest l'existència d'una necròpolis romana, així com estructures d'època medieval i moderna.

3. MOTIVACIÓ I OBJECTIUS

La intervenció és motivada per el projecte constructiu d'un ascensor al forat d'escala de la finca del carrer Montserrat número 2, que preveia la realització d'un fossat.

4. FONAMENTS DE DRET

La intervenció és de caràcter preventiu, atenent la Llei 9/1993 30 de setembre del Patrimoni Cultural Català (DOGC 1807 de l'11 d'octubre de 1993) i el Decret 78/2002 de 5 de març del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC 3594 de 13 de març de 2002).

5. TREBALLS REALITZATS

Els treballs arqueològics han consistit en el control dels moviments de terres per a la construcció d'un ascensor a la finca del carrer Montserrat, número 2 de Barcelona. Aquests moviments han comportat l'excavació d'un fossat d'1 x 1 x 1,40 metres al forat d'escala de l'immoble, realitzats amb mitjans manuals per operaris de l'empresa executora de les obres.

6. METODOLOGIA

Registre estratigràfic

La metodologia utilitzada per aquesta intervenció es basa en el mètode de registre Harris / Carandini, que consisteix en el registre objectiu i en la documentació exhaustiva de restes i estrats, utilitzant per això un model de fitxes específiques.

Topografia i planimetria

Les restes s'han vinculat geogràficament amb les coordenades UTM, per tal de documentar i facilitar la interpretació de la seqüència estratigràfica. La topografia i la planimetria han estat tractats informàticament amb programari CAD.

Documentació fotogràfica

Per tal de deixar una constància visual dels treballs realitzats, així com de les restes aparegudes, s'ha realitzat un registre fotogràfic exhaustiu en format digital d'alta resolució.

7. RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ

La intervenció arqueològica no ha permès documentar cap estructura d'interès arqueològic a la zona afectada.

Així, sota el paviment contemporani (**UE 1**), fet a base de rajoles de terrasso, i la capa de preparació de formigó (**UE 2**), apareixia un estrat de reblliment de runa i sauló (**UE 3**) que s'exten per sota de la cota d'obra.

L'únic element destacable és una claveguera de la finca (**UE 5**), fet a base de maons lligats amb ciment. Aquesta claveguera és tallada per una sèrie de serveis (**UE 4**), i es troba actualment amortitzada.

La cota màxima assolida en les feines d'excavació per al fossat d'ascensor ha estat de 1,7 m per sota el nivell de la planta baixa.

8. CONCLUSIONS

En el control arqueològic de les obres de construcció d'un fossat d'ascensor a la finca del carrer Montserrat, 2 , no s'ha documentat cap estructura ni element d'interès arqueològic a la cota assolida per l'obra, que ha estat de 1,7 m per sota el nivell de la planta baixa.

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

Expedient 470 K121 NB 2011-1-7772 sobre l'autorització de la intervenció arqueològica preventiva al carrer Montserrat, 2, Arc del Teatre, 17 Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Fets

1. El 27 de setembre de 2011 (reg. Entrada 001607/0401E), el senyor Tomás Martínez Lorenzo, president de la comunitat, i Joan Roca i Albert, director del Museu d'Història de Barcelona., van presentar una sol·licitud d'autorització d'intervenció arqueològica preventiva de control al carrer Montserrat, 2, Arc del Teatre, 17 a Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de l'arqueòleg Oscar de Castro López (ACTIUM) del 3 al 7 d'octubre de 2011.
2. El 28 de setembre de 2011 l'arqueòloga dels Serveis Territorials a Barcelona va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
3. El 29 de setembre de 2011 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Construcció fossat d'un ascensor.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).
2. Article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, resolc:

Muntaner, 221
08036 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70
Fax 933 63 28 78

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

Data - 6 OCT. 2011

Faig constar que aquesta còpia
reprodueix fidelment l'original.

1: **Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: : carrer Montserrat, 2 , Arc del Teatre, 17 de Barcelona, Barcelonès.

Persona o institució autoritzada: Tomás Martínez Lorenzo, president de la comunitat, i Joan Roca i Albert, director del Museu d'Història de Barcelona.

Direcció de la intervenció arqueològica: Oscar de Castro López (ACTIUM).

Activitat autoritzada: control i excavació arqueològica preventiva.

Termini de realització de la intervenció: del 3 al 7 d'octubre de 2011

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. Notificar aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010

La directora Territorial

M. Àngels Torras Ripoll

Barcelona, 29 de setembre de 2011

Data - 6 OCT. 2011

Faig constar que aquesta còpia
reproduïx fidelment l'original.

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

FOTO 1. Vista de la finca número 2 del carrer de Montserrat

FOTO 2. Portal de l'immoble

FOTO 3. Inici de les tasques d'excavació

FOTO 4. Vista general un cop enretirat el paviment contemporani

FOTO 5. Claveguera moderna UE 5

FOTO 6. Claveguera moderna UE 5

FOTO 7. Detall de la claveguera UE 5

FOTO 8. Final d'excavació

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

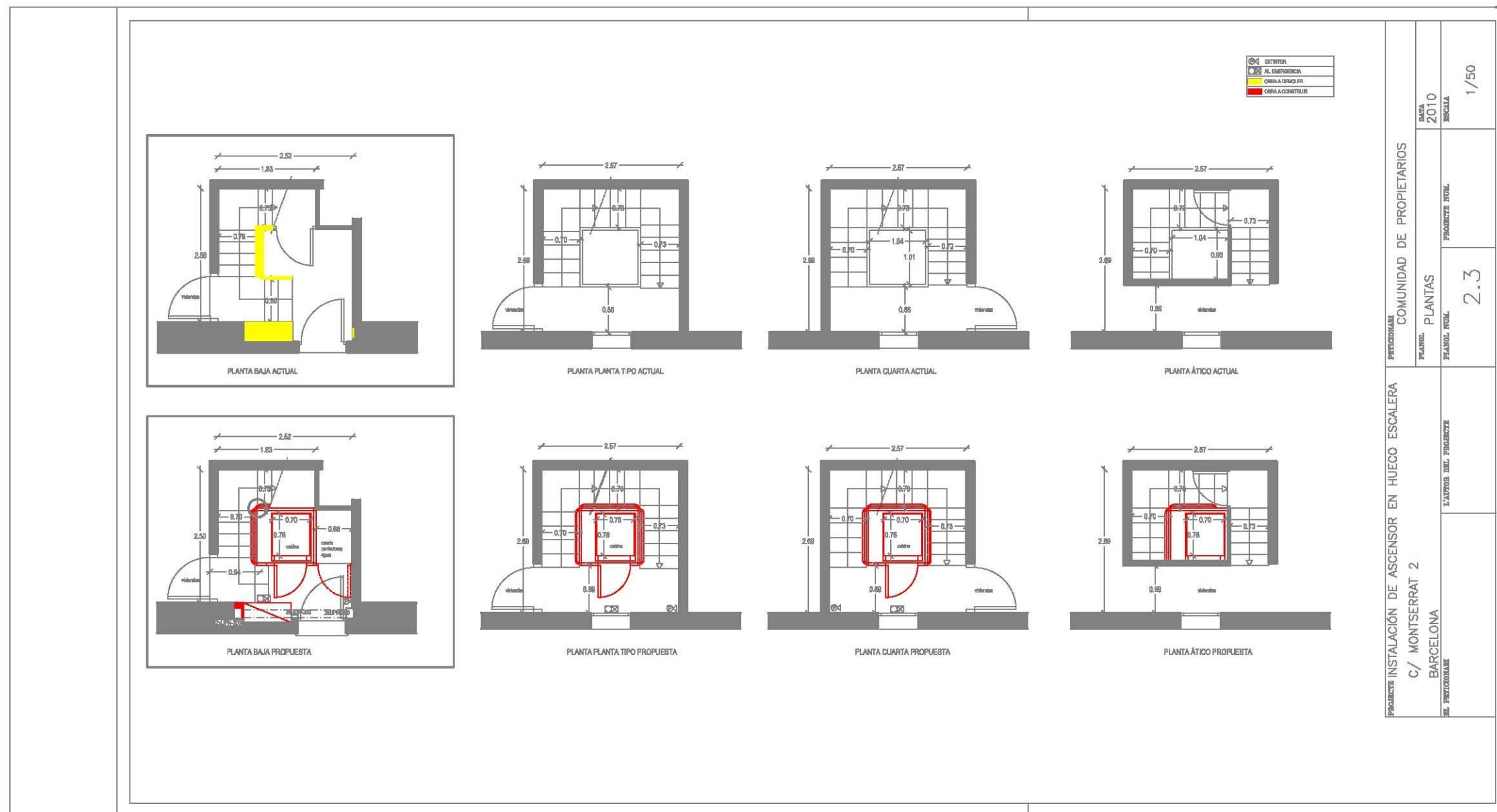

Mapa topogràfic Escala 1:50.000

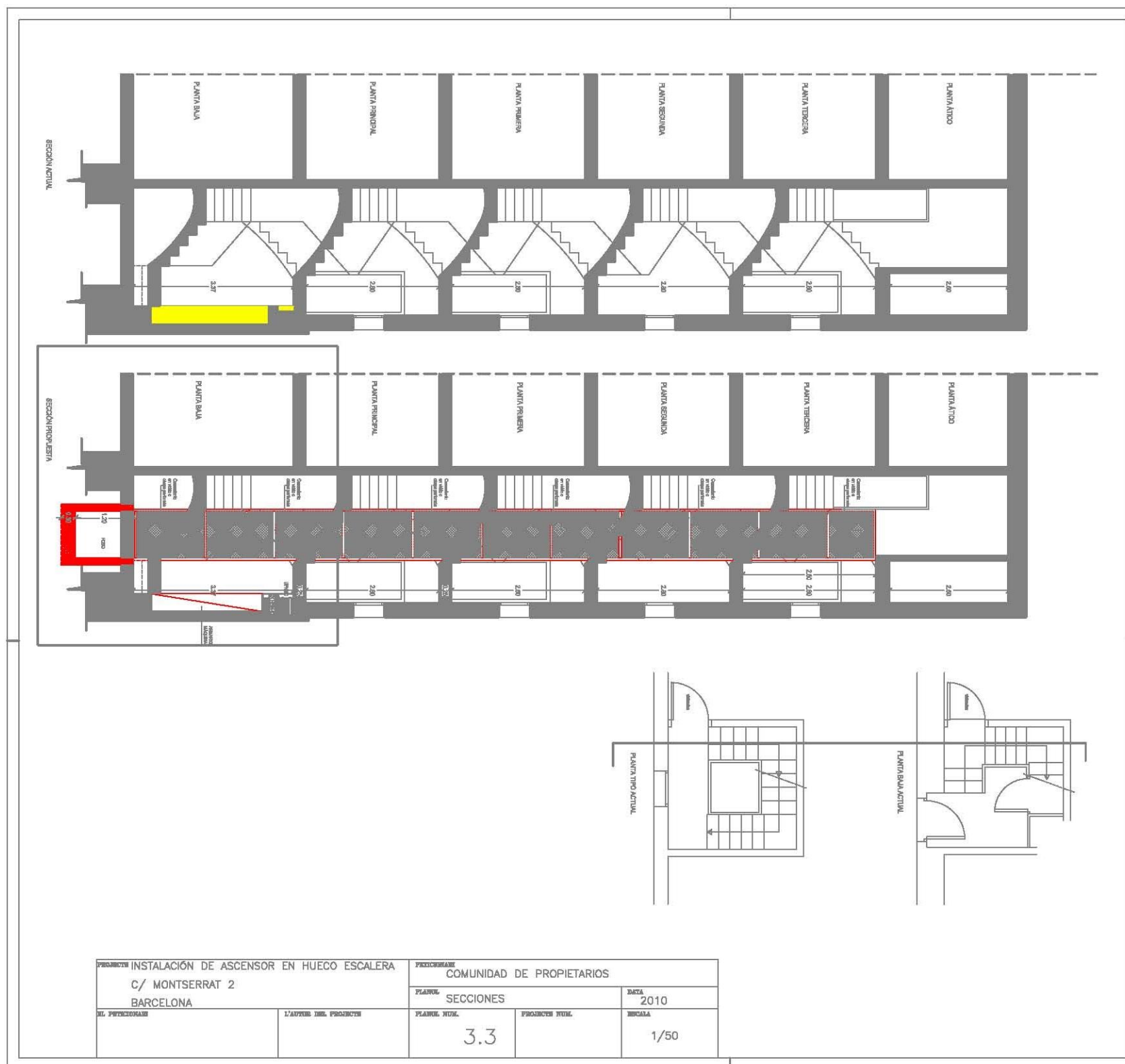

Ortofotoimatge Escala 1:5.000

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA Carrer Montserrat, 2, Arc del Teatre, 17		TÍTOL DEL PLÀNOL Situació de la Intervenció		Codi Servei Arqueologia ICUB 084/11	NÚM. PLÀNOL 1
PROMOCIÓ I FINANÇAMENT Comunitat de Propietaris	DIRECCIÓ TÈCNICA Oscar de Castro López		ESCALA 1:50.000 1:5.000	DATA Gener/2011	Actium®

ANNEX 4. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE
<input type="text" value="BARCELONA"/>		<input type="text" value="C. Montserrat 2, Arc del Teatre 17,"/>		<input type="text" value="1"/>
Zona/ àmbit	Sector	Definició		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="NIVELL D'ÚS: paviment"/>		

Comp. geològica	Comp. orgànica	Comp. artificial
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="TERRASSO"/>
Posició	Dimensions	Orientació
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tamany	Consistència/ Compactació	Color
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

			Orientació pendent	<input type="text"/>
	Màxime	Minime		
Cotes superiors	<input type="text" value="4,32"/>	-	<input type="text" value="4,29"/>	Potència <input type="text" value="0,03"/>

Igual a	En contacte
Cobreix <input type="text" value="2"/>	Cobert per
Farceix	Farcit per
Talla	Tallat per
Recolza	Se li recolza
Es lliura	Se li lliura

Observacions:

Interpretació:

Paviment contemporani de l'immoble

Datació Criteri datació

Foto/ Diapo.	<input type="text"/>	☐ Recull mostres	Tipus de mostra:	<input type="text"/>
--------------	----------------------	---	------------------	----------------------

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE
<input type="text" value="BARCELONA"/>		<input type="text" value="C. Montserrat 2, Arc del Teatre 17,"/>		<input type="text" value="2"/>
Zona/ àmbit	Sector	Definició		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="ESTRAT: de preparació"/>		

Comp. geològica	Comp. orgànica	Comp. artificial
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="FORMIGÓ"/>
Posició	Dimensions	Orientació
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tamany	Consistència/ Compactació	Color
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

			Orientació pendent	<input type="text"/>
	Màxime	Mínime	Potència	<input type="text" value="0,12"/>
Cotes superiors	<input type="text" value="4,29"/>	-		
		<input type="text" value="4,17"/>		

Igual a	En contacte
Cobreix 3	Cobert per 1
Farceix	Farcit per
Talla	Tallat per
Recolza	Se li recolza
Es lliura	Se li lliura

Observacions:

Interpretació:	
Solera de preparació del paviment UE 1	
Datació <input type="text" value="XX"/>	Criteri datació <input type="text" value="DATACIÓ RELATIVA -estratigrafia-"/>

Foto/ Diapo. <input type="text"/>	☐ Recull mostres	Tipus de mostra: <input type="text"/>
-----------------------------------	---	---------------------------------------

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE	
<input type="text" value="BARCELONA"/>		<input type="text" value="C. Montserrat 2, Arc del Teatre 17,"/>		<input type="text" value="3"/>	
Zona/ àmbit	Sector	Definició			
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="ESTRAT: de colmatació"/>			

Comp. geològica	Comp. orgànica	Comp. artificial
<input type="text" value="TERRA"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="RUNA"/>
Posició	Dimensions	Orientació
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tamany	Consistència/ Compactació	Color
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

	Màxime	Mínime	Orientació pendent	<input type="text"/>
Cotes superiors	<input type="text" value="4,17"/>	-	Potència	<input type="text" value="Indet"/>
		Indet		

Igual a	En contacte
Cobreix 4, 5	Cobert per 2
Farceix	Farcit per
Talla	Tallat per
Recolza	Se li recolza
Es lliura	Se li lliura

Observacions:

Interpretació:

Estrat de rebliment de l'edifici

Datació Criteri datació

Foto/ Diapo.	<input type="text"/>	☐ Recull mostres	Tipus de mostra:	<input type="text"/>
--------------	----------------------	---	------------------	----------------------

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE	
<input type="text" value="BARCELONA"/>		<input type="text" value="C. Montserrat 2, Arc del Teatre 17,"/>		<input type="text" value="4"/>	
Zona/ àmbit	Sector	Definició			
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="CANALITZACIONS"/>			

Comp. geològica	Comp. orgànica	Comp. artificial
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Posició	Dimensions	Orientació
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tamany	Consistència/ Compactació	Color
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

		Orientació pendent	<input type="text"/>
	Màxime	Mínime	
Cotes superiors	<input type="text" value="-"/>		Potència
			<input type="text"/>

Igual a	En contacte
Cobreix	Cobert per <input type="text" value="3"/>
Farceix	Farcit per
Talla	Tallat per
Recolza	Se li recolza
Es lliura	Se li lliura

Observacions:

Interpretació:	
Canalitzacions i serveis contemporanis	
Datació <input type="text" value="XX"/>	Criteri datació <input type="text"/>

Foto/ Diapo.	<input type="text"/>	☐ Recull mostres	Tipus de mostra:	<input type="text"/>
--------------	----------------------	---	------------------	----------------------

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE
<input type="text" value="BARCELONA"/>		<input type="text" value="C. Montserrat 2, Arc del Teatre 17,"/>		<input type="text" value="5"/>
Zona/ àmbit	Sector	Definició		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="ESTRUCTURA: claveguera"/>		

Comp. geològica	Comp. orgànica	Comp. artificial
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="MAONS"/>
Posició	Dimensions	Orientació
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tamany	Consistència/ Compactació	Color
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

			Orientació pendent	<input type="text"/>
	Màxime	Mínime	Potència	<input type="text" value="0,30"/>
Cotes superiors	<input type="text" value="3,81"/>	-		
		<input type="text" value="3,51"/>		

Igual a	En contacte
Cobreix	Cobert per <input type="text" value="3"/>
Farceix	Farcit per
Talla	Tallat per
Recolza	Se li recolza
Es lliura	Se li lliura

Observacions:

Interpretació:	
Claveguera moderna amortitzada	
Datació <input type="text" value="XX"/>	Criteri datació <input type="text" value="DATACIÓ RELATIVA -estratigrafia-"/>

Foto/ Diapo.	<input type="text"/>	☐ Recull mostres	Tipus de mostra:	<input type="text"/>
--------------	----------------------	---	------------------	----------------------